

*Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет
Інженерний навчально-науковий інститут ім Ю. М. Потебні*

*Кафедра: Електроніки, інформаційних систем та програмного
забезпечення*

Лабораторна робота №7

з дисципліни Комп'ютерна електроніка

Дослідження пристроїв введення цифрової інформації

Студента (ки) 4 курсу, групи _____

_____
(прізвище та ініціали)

Викладач _____ Верьовкін Л.Л. _____

_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

м. Запоріжжя – 202_ рік

Мета роботи: ознайомитись з принципами побудови різноманітних пристроїв введення інформації, формуванням сигналів контролю проходження інформації.

7.1 Короткі теоретичні відомості

Будь-яка цифрова система, разом з центральною частиною, яка виконує логічну обробку і перетворення інформації, додатково містить засоби введення інформації. Як пристрій введення для формування управляючих і кодових сигналів, можуть використовуватися кнопкові перемикачі і контактні клавіатури. Сигнал за допомогою кнопкових перемикачів формується шляхом замикання – розмикання ними електричного кола (рис. 7.1, а). Іншим методом здобуття сигналу є використання так званого «контактного щупа» (рис. 7.1, б). Тут з виходу контактної майданчика у вихідному стані знімають потенціал $U_{п}$, а у момент торкання майданчика щупом рівень сигналу стає рівним нулю. Сигнали, які формуються контактною парою, супроводяться брязкотом (рис. 7.1, в), тривалість якого складає 8–12 мс. Для усунення брязкоту в отриманому сигналі (рис. 7.1, г) на виході контакту встановлюють спеціальні формувачі. На рисунку 7.2 приведені схеми найбільш поширених формувачів. У формувачі на рисунку 7.2, а використовується принцип безпосередньої установки RS-тригера відповідно до стану перемикача SB2. Форма сигналу с виходу формувача приведена на рисунку 7.1, г. Формувач на рисунку 7.2, б є однорозрядним тактованим регістром з періодом входних тактів $T1 \geq 10-20$ мс. Його роботу ілюструють діаграми на рисунку 7.2, в. Перший формувач простий, але для його підключення до перемикача SB1 потрібно два резистори ($R1$, $R2$) і двохпровідну лінію.

Для другого формувача потрібний один резистор $R3$ і однопровідна лінія, але додатково потрібна подача тактових імпульсів. Перевагою другого способу є тимчасова прив'язка моменту появи вихідного сигналу з внутрішніми процесами пристрою, для якого цей сигнал формується, при цьому як тактові імпульси використовуються вже наявні в пристрої сигнали.

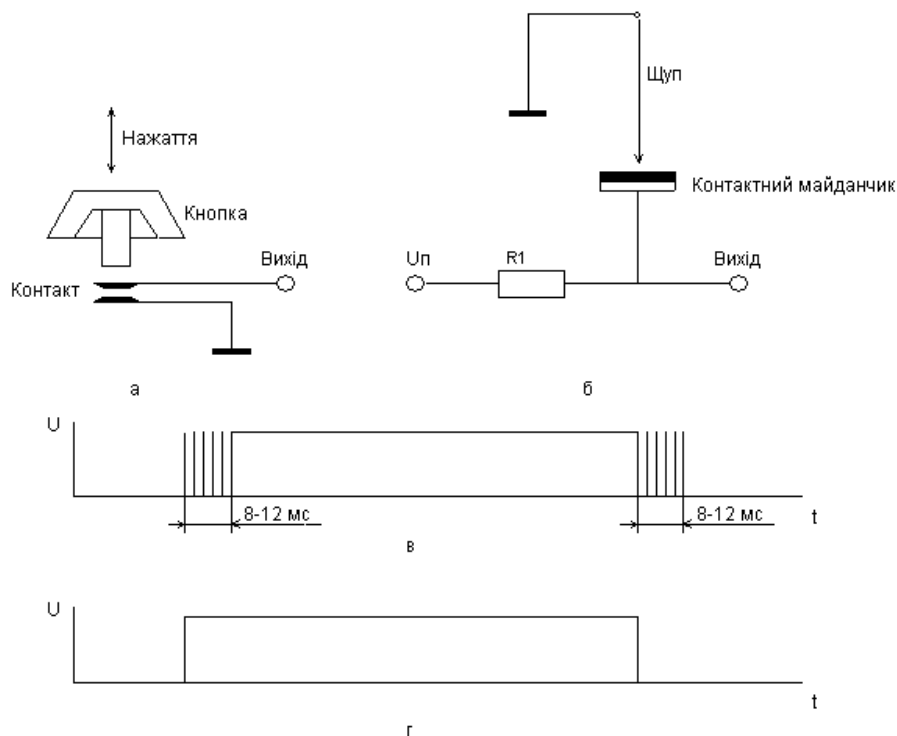

Рисунок 7.1 – Методи здобуття електричного контакту у формувачах сигналів і сигнали формувача

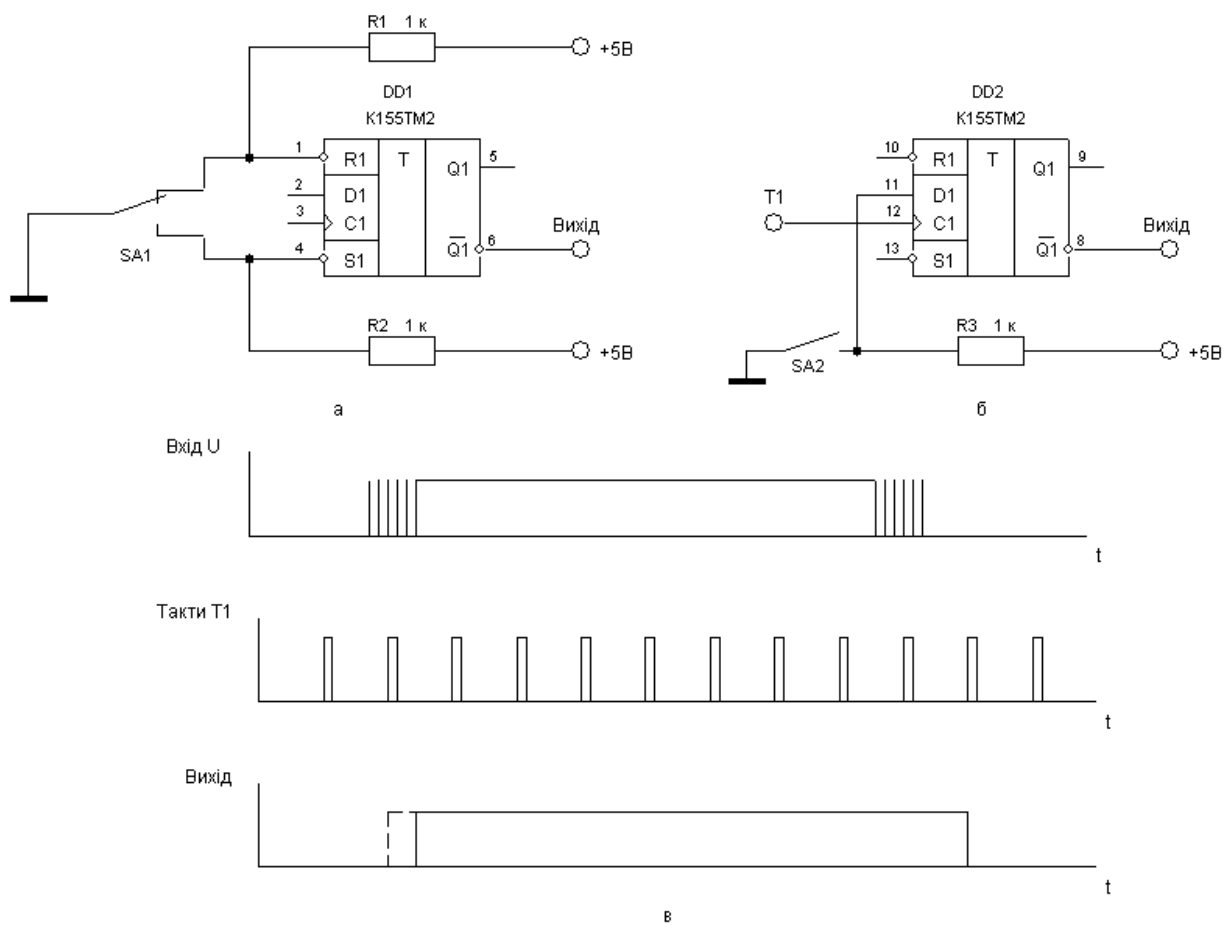

Рисунок 7.2 – Формувачі сигналів і часова діаграма формувача

Формування кодових сигналів виконується в кодуючих пристроях. Додатковими функціями кодуючого пристрою є: формування сигналу «Готовий» для управління перезаписом сформованого коду; блокування роботи при одночасному натисненні декількох клавіш і захист від брязкоту.

Кодуючий пристрій, функціональна схема якого показана на рисунку 7.3 містить: клавіатуру введення КЛ; кодуючий блок КБ; вузол захисту і формування вихідних сигналів ФС. Найбільшого поширення набули комбінаційні кодуючі пристрої і пристрої із сканованою клавіатурою.

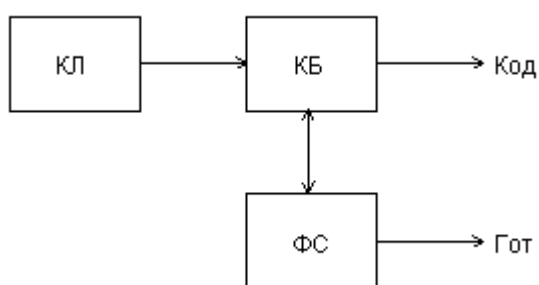

Рисунок 7.3 – Структурна схема кодуючого пристрою

7.1.1 Блок кодування комбінаційного типу

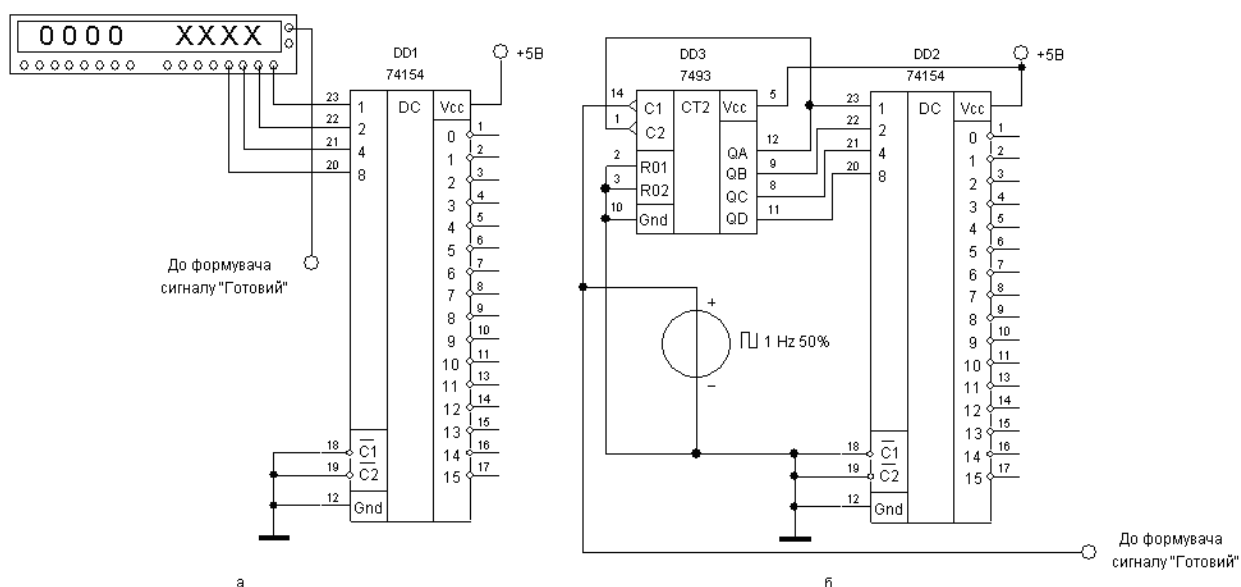
Комбінаційний кодуючий пристрій формує 16 чотирьохрозрядних кодів.

Шістнадцяти кнопкова клавіатура імітується дешифратором з 4 в 16. Перебір вхідної інформації здійснюється за допомогою генератора слів або двійково-десятькового лічильника (рис. 7.4).

Таблиця формування кодів дозволяє побудувати рівняння перетворення десятичного коду дешифратора в двійковий код.

Виходи дешифратора інверсні, отже перетворювач коду можна побудувати на елементах І-НЕ. Кодуючий блок в пристрої утворюють чотири елементи І-НЕ (рис. 7.5).

Вузол ФС пристрою включає чотири D-тригера, такт яких задається генератором. З «натисненням» будь-якої з клавіш клавіатури введення вихідні сигнали з елементів І-НЕ утворюють відповідний чотирьохрозрядний код.

- а – управління дешифратором за допомогою генератора слів;
 б - управління дешифратором за допомогою двійково-десятькового лічильника

Рисунок 7.4 – Пристрої, які імітують роботу шістнадцяти клавішної клавіатури

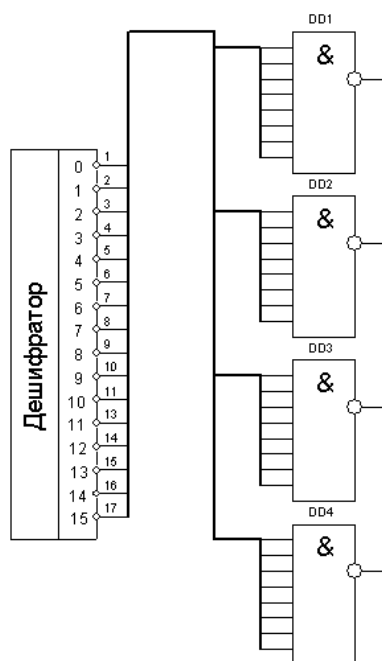

Рисунок 7.5 – Перетворювач десяткового коду дешифратора в двійковий код

Інформація записується в буферний регістр на D-тригерах і формується сигнал «Готовий» (рис. 7.6). Тригери DD1-DD4 встановлюються в одиничний стан по фронту сигналу генератора і скидаються після закінчення такту.

7.1.2 Кодуючий пристрій із сканованою клавіатурою

Кодуючий пристрій на основі сканованої матриці формує до 16 восьмирозрядних двійкових кодів від клавіатури введення, що має відповідне число перемикачів.

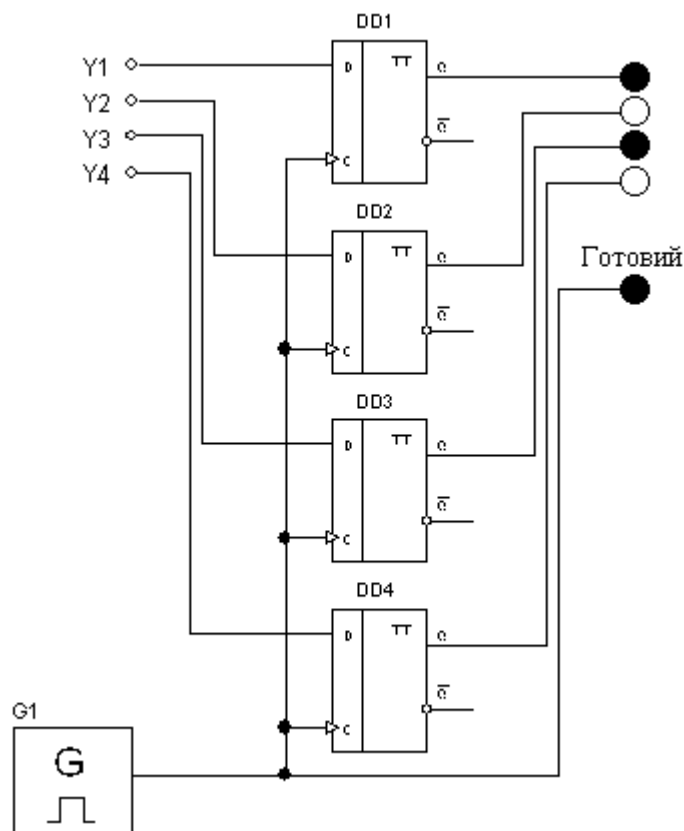

Рисунок 7.6 – Блок формування вихідних сигналів

Особливість пристрою – матричне (4 рядки на 4 стовпці) включення перемикачів в блоці клавіатури і відповідна організація блоку сканування цієї матриці. Термін «сканування клавіатури» означає послідовний опит станів всіх її елементів. Пристрій містить: блок сканування (рис. 7.7) (послідовно включені чотирьохрозрядний двійковий лічильник, шістнадцяти входовий мультиплексор), формувач сигналу «Готовий».

У пристрої 16 виходів клавіатури введення підключено до 16 входів мультиплексора. У основному режимі лічильник працює від зовнішніх тактів. Для кожного із станів лічильника мультиплексором виробляє опит стану (натиснутий – віджаний) відповідного контакту клавіатури введення.

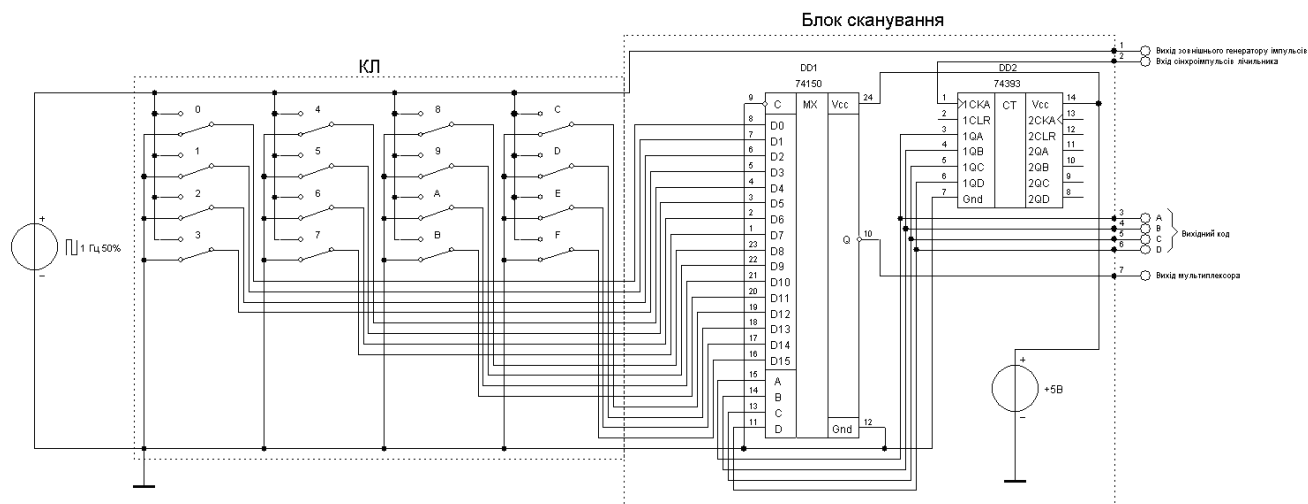

Рисунок 7.7 - Клавіатура з блоком сканування

У момент опиту контакту, який натиснутий, на виході мультиплексора виробляється сигнал високого рівня, який готує тригер для установки в 1 по зрізу вхідного такту. З появленим сигналу «Гот» припиняється подача тактів на лічильник, а стан лічильника відповідає значенню вихідного коду пристрою (рис. 7.8). З віджиманням клавіші КЛ пристрій повертається у первинний стан.

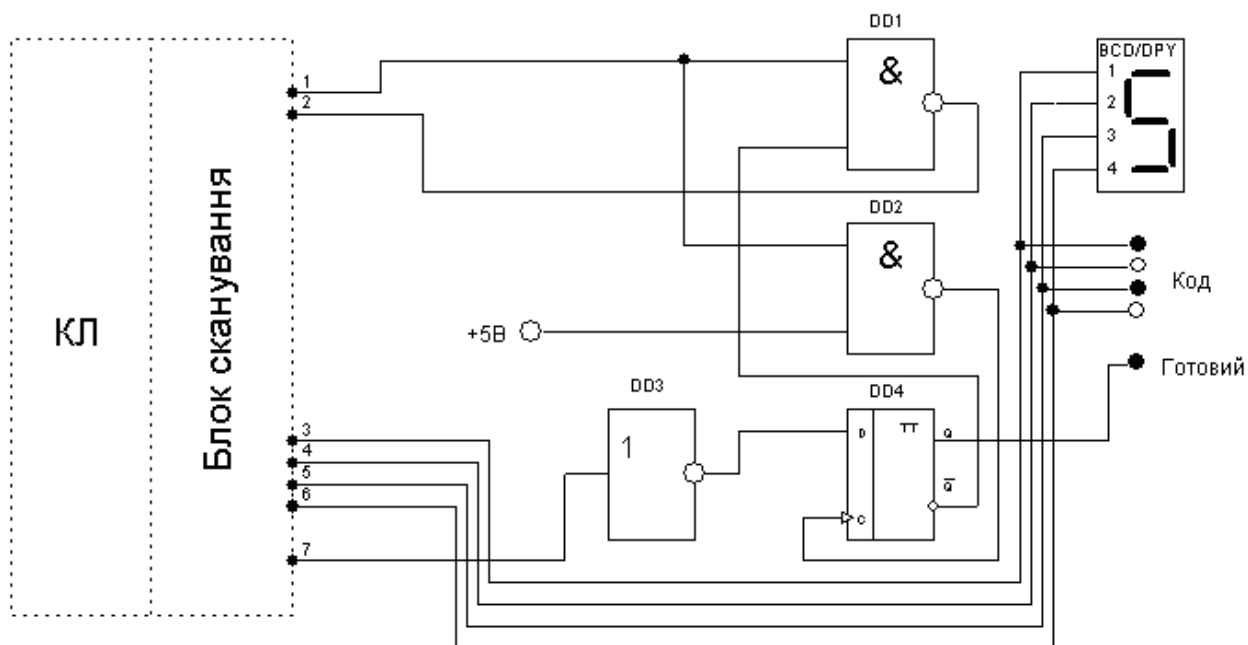

Рисунок 6.8 – Блок формування сигналу «Готовий» і виводу інформації

Перевагами пристрою із сканованою клавіатурою КЛ в порівнянні з комбінаційним являються: менші апаратні витрати, скорочення міжелементних зв'язків, наявність захисту від формування помилкового коду при одночасному натисненні декількох клавіш КЛ.

7.1.3 Кодуючий пристрій на основі сканованої матриці

Кодуючий пристрій на основі сканованої матриці формує до 256 восьмирозрядних двійкових кодів від клавіатури введення, що має відповідне число перемикачів. Особливість пристрою – матричне, наприклад в 4 рядки на 4 стовпці, включення перемикачів в блоці клавіатури і відповідна організація блоку сканування цієї матриці.

Блок сканування утворюють дешифратор і мультиплексор (рис. 7.9). Їх адресні входи підключені до відповідних розрядних виходів лічильника. Сканування забезпечується послідовним опитуванням чотирьох рядків матриці вихідними сигналами з дешифратора і пошуком мультиплексором клавіші натискання у всіх чотирьох місцях для кожного з цих рядків.

Після того, як шляхом сканування визначена натиснута клавіша, виробляється сигнал «Готовий» (рис. 7.10). При цьому лічильник обнуляється і знов відбувається сканування до натиснутої клавіші.

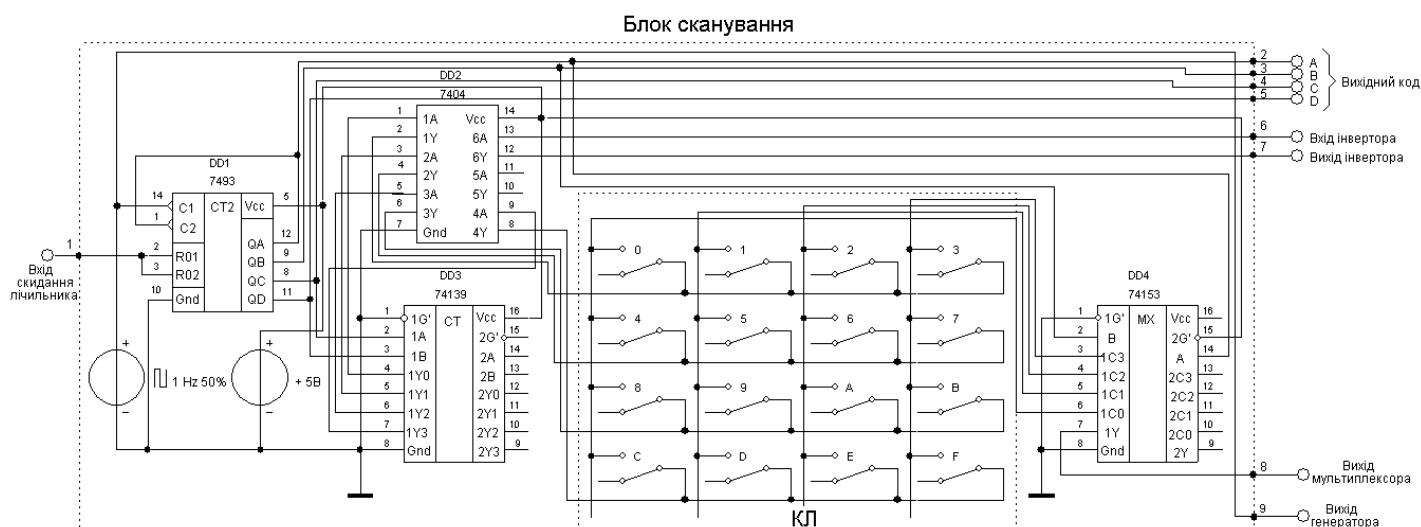

Рисунок 7.9 – Клавіатура з блоком сканування

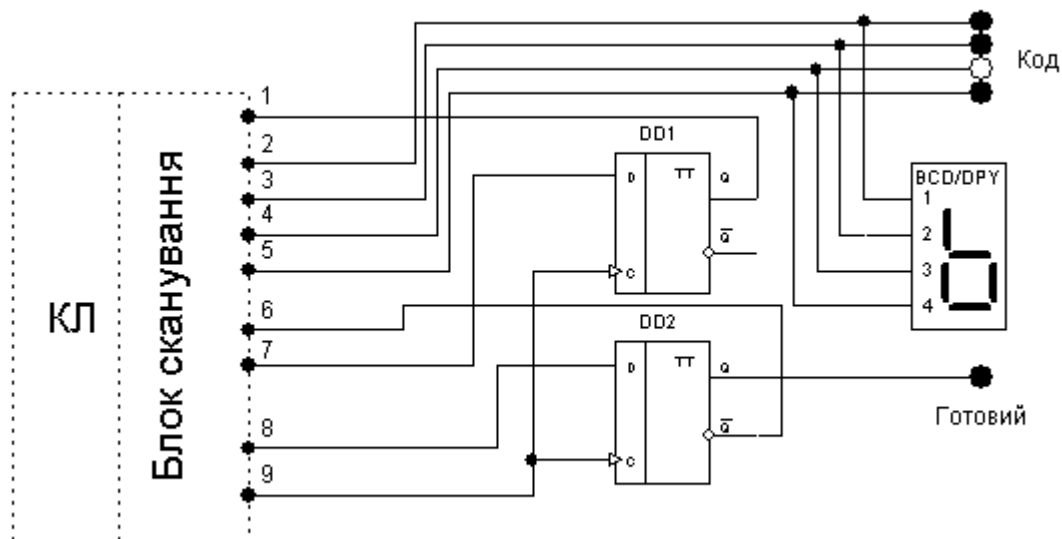

Рисунок 7.10 - Блок формування сигналу «Готовий» і виводу інформації

7.2 Завдання до виконання лабораторної роботи

1. Побудувати і досліджувати схему блоку кодування інформації комбінаційного типу. Діаграми функціонування.
2. Побудувати і досліджувати схему блоку кодування інформації із сканованою клавіатурою. Діаграми функціонування.
3. Побудувати і досліджувати схему блоку кодування інформації на основі сканованої матриці. Діаграми функціонування.
4. Провести аналіз схем за допомогою отриманих діаграм функціонування.
5. Зробити розгорнутий аналітичний висновок.

7.3 Контрольні питання

1. Формування сигналів за допомогою клавіатури
2. Необхідність формування сигналу готовності.
3. Побудова перетворювача кодів.
4. Призначення і принципи функціонування дешифратора.
5. Призначення і принципи функціонування лічильника.

6. Призначення і принципи функціонування мультиплексора.
7. Принципі побудови блоків сигналу «Готовий».

Література

1. Верьовкін Л.Л., Світанько М.В., Кісельов Є.М., Хрипко С.Л. Цифрова схемотехніка: підручник. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 214 с. ISBN 978-617-685-023-6.
2. Рябенський В.М., Жуйков В.Я., Гулий В.Д.. Цифрова схемотехніка: навчальний посібник. Львів : "Новий Світ-2000", 2019. 736 с. ISBN 978-966-418-067-9.
3. Лорія М.Г, Єлісеєв П.Й., Целіщев О.Б. Цифрова схемотехніка: навч. посіб. Северодонецьк: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2016. 280 с